

MAKALE HAKKINDA

Geliş :

AĞUSTOS 2015

Kabul:

EKİM 2015

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM LİTERATÜRÜ ÜZERİNE BİR

DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE BAĞLAMI

AN EVALUATION ON SUSTAINABLE TOURISM LITERATURE: THE CONTEXT OF TURKEY

İbrahim A. Yılmaz^a , Aydın Ünal^b , Gülay Çakır^c

ÖZ

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma, bugün uluslararası düzeyde önem verilen problemleri oluşturmaktadırlar. İktisat bilimi alanına giren bir disiplin olan turizm sektöründe de sürdürülebilirliğin sağlanması, yine önem taşıyan bir konuyu oluşturmaktadır. Sürdürülebilir turizm; turizmin, içinde gerçekleştiği doğal ortam ve ev sahibi toplum açısından maliyetlerinin minimize, yararlarının ise maksimize edildiği; uzun bir dönemde turizme can veren kaynaklara zarar verilmeksizin uygulamaya konulabilecek bir turizm yaklaşımını ifade etmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de 2000 ile 2015 yılları arasında “sürdürülebilir turizm” kavramı üzerine gerçekleştirilen çalışmalar içinden ulaşılabilmemiş olanların bir derlemesi özelliğini taşıyan nitel bir çalışmadır. Bu konu üzerinde gerçekleştirilen çalışmalara İnternet ortamında erişilmiştir. Çalışmanın amacı, söz konusu derlemeyi gerçekleştirmek ve ardından bir takım değerlendirmelerde bulunarak bu çalışmaları incelemektir. Böylece Türkiye’de sürdürülebilir turizm hakkındaki çalışmaların analizinden elde edilen sonuçlar ile bu çalışmaların bir profilini ortaya koymak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Sürdürülebilir Turizmin Amaçları, Sürdürülebilir Turizmin İlkeleri, Türkiye.

ABSTRACT

Sustainability and sustainable development are problems that have gained much importance at the international level. As well, ensuring the sustainability of the tourism sector, that is a discipline within the field of economics, constitutes an important subject. Sustainable tourism refers to an approach that tries to minimize the costs of the natural environment in which tourism activities occur and the costs of the host society; and also an approach that can be put into practice in a long period when the resources that give life to tourism are not damaged. This is a qualitative study which is a collection of the studies that have been conducted between the years of 2000 and 2015 and these studies are limited to the ones that have been able to be reached by the authors via the Internet. The purpose of the study is to present the collection and then to analyze these studies by help of some evaluations. Thus, it is intended to reveal a profile of the Turkish studies about sustainable tourism by extracting results from these analyses.

Key Words: Sustainable Tourism, The Purposes of Sustainable Tourism, The Principles of Sustainable Tourism, Turkey.

1 Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Pınarhisar Meslek Yüksekokulu, alpay.yilmaz@klu.edu.tr

2 Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Pınarhisar Meslek Yüksekokulu, aydin.unal@klu.edu.tr

3 Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Pınarhisar Meslek Yüksekokulu, gulay.cakir@klu.edu.tr

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik kavramı, iktisat literatüründe oldukça önemli bir yere sahip bir kavramdır. Middleton ve Hawkins (1998) sürdürülebilirliği “insan nüfusunun faaliyetleri ile doğal, sosyal ve kültürel çevreleri arasında uyumun bulunduğu bir denge durumu” olarak tanımlamışlardır. Coccossis’ e göre ise sürdürülebilirlik; “insan faaliyetlerinin çevresel kaynaklar üzerindeki etkilerinden doğan ve uzun dönemde ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve çevresel olumsuzlukların önüne geçmeyi amaçlayan yaklaşımlar bütünü”nü ifade etmektedir (Can, 2013).

Kalkınmada sürdürülebilirlik konusu, üzerinde uluslararası boyutta önemle durulan bir konuyu oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1992 yılında Rio de Janeiro’da gerçekleştirilmiş ve daha çok “Rio Zirvesi” olarak adlandırılan bu toplantı ile sürdürülebilir kalkınma kavramı küresel düzlemde ele alınmıştır. Bu konferans çerçevesinde Birleşmiş Milletler, dünyanın sahip olduğu doğal kaynakların korunması konusunda alınması gereken önlemler üzerinde durarak, stratejilerini belirlemiştir. Bu konferansın gerçekleşmesinin zeminini Brundtland Raporu’nun hazırladığını ifade etmek mümkündür (Korkmaz ve Başkalkan, 2011). Birleşmiş Milletler’in 1987 yılında yayımladığı Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınma; “Gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma” olarak tanımlanmıştır (Akşit, 2007/2).

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde; kaynakların sınırlı olduğu ve dünyanın hızlı nüfus artışı, küresel ısınma, biyolojik çeşitliliğin yok olması ve her türden kirlilik gibi birçok tehlike ile karşı karşıya olduğu kabul edilmektedir. Kalkınmada sürdürülebilirlik anlayışı, özünde ekonomik gelişme fikrine karşı değildir. Aksine sürdürülebilir kalkınmanın unsurları yaşam kalitesinin artırılması ve çevresel koruma süreçlerinin sürekliliği için ekonominin önemli olduğunu ifade etmektedir (Can, 2008).

Sürdürülebilir kalkınmanın, dünyanın geleceği açısından taşıdığı önemin anlaşılması ile her sektör kendi işi ile ilintili sürdürülebilirlik çözümünü üretmeye yönelmiştir. Turizmde de, turizmin çevre ile içinde bulunduğu yoğun etkileşim nedeniyle, bu tür bir çözüm ortamının oluşmasına gerek duyulmaktadır. Bu tür bir çözüm ortamının yaratılması amacı doğrultusunda turizm sektörü bünyesinde, çevresel değerler ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasında değişik çözümlere ulaşmayı hedefleyen farklı yorumlar yapılmaktadır. Turizm, çevre ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasındaki başta gelen öğelerin birbirleriyle ilişkilendirilmeleri üç temele dayanmaktadır (Kahraman ve Türkay, 2012):

- Turizm ile doğal ve kültürel çevre arasında sıkı bağların bulunurluğu ve çevrenin turist açısından başlıca çekim unsuru olması,
- Çevresel etmenlerin turizm üzerinde etkide bulunması,
- Turizmin bizzat çevre üzerinde neden olduğu etkiler.

Bu bağlamda sürdürülebilir turizm, doğal çevreler ve yerel topluluklar için turizmin maliyetlerini minimize, yararlarını ise maksimize eden ve varlığının bağlı olduğu kaynaklara herhangi bir zarar vermeden süresiz bir biçimde uygulanabilen bir turizm şeklini ifade etmektedir (http://sanctuaries.noaa.gov/management/international/pdfs/day1_concepts_manual.pdf).

Sürdürülebilir turizm kavramının üç temel bileşeni bulunmaktadır. Birincisi, sürdürülebilir turizm çevresel olarak doğal kaynaklar, özellikle de korunan alanlar üzerinde düşük bir etkiye sahiptir. Çevreye (flora, fauna, doğal ortamlar, su, canlı deniz kaynakları, enerji kullanımı) olan zararı minimize etmekte ve ideal olarak çevreye yararlı olmaya çalışmaktadır. İkincisi, sürdürülebilir turizm, sosyal ve kültürel olarak yerel topluluğun sosyal yapısına ve kültürüne zarar vermemektedir. Bunun aksine yerel kültürleri ve geleneklere saygı duymaktadır. Sürdürülebilir turizm, bir olay olarak; planlama, gelişim ve takip etme sürecinin her aşamasına paydaşları da (bireyler, topluluklar, tur operatörleri, hükümet kurumları) dahil etmektedir ve onları kendi rolleri hakkında

eğitmektedir. Üçüncüsü, sürdürülebilir turizm, ekonomik olarak, yerel topluluklar ve diğer pek çok paydaş için sürdürülebilir ve adil gelirler yaratmak suretiyle, topluluğun ekonomik refahına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda mal sahiplerine, çalışanlara ve komşulara yarar sağlamaktadır (http://sanctuaries.noaa.gov/management/international/pdfs/day1_concepts_manual.pdf).

Turizm sektöründe en geniş faaliyet ağına sahip bir sivil girişim ve turizm alanında en büyük uluslararası birlik olma özelliğini taşıyan DTÖ tarafından sıkça kullanılan bir tanıma göre sürdürülebilir turizm gelişimi, gelecek yaratmak adına fırsatlar oluştururken ve geliştirirken, bugünün turistleri ve ev sahibi toplumlarının da beklenti ve gereksinimlerini karşılamayı ilke edinen bir turizm gelişimidir. Sürdürülebilir turizm gelişimi çerçevesinde, kültürel bütünleşme, ekolojik çevre, biyolojik çeşitlilik ve yaşamsal sistemler desteklenirken, ekonomik, sosyal ve estetik gereksinimlerin karşılanabileceği bütün kaynakların yönetilmesinin planlaması gerçekleştirilmiş olmaktadır. Bu tanımlamadan hareketle sürdürülebilir turizmin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Kahraman ve Türkay, 2012):

- Doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar, turizmin günümüz toplumu için yarattığı yararın sürekliliğinin yanı sıra toplumun gelecekteki yararına yönelik kullanımı için korunmaktadır.
- Turizm gelişimi, turistik destinasyonda çevresel ve sosyokültürel sorunlara yol açmayacak bir biçimde planlanmakta ve yönetilmektedir.
- Gereksinim duyulan yerlerde genel çevre kalitesi sürdürülmekte ve geliştirilmektedir.
- Yüksek düzeyde bir turist doyumu, turistik destinasyonun pazarlanabilirliğinin ve popülerliğinin sürdürülmesi ile sağlanabilmektedir.
- Turizmden elde edilen yarar, toplumun geniş kesimlerine doğru yayılmaktadır.

Sürdürülebilir turizm kavramı, turizm ile çevre arasında var olan ilişkiye vurgu yapmaktadır.

Turizm endüstrisinin varlığının tümüyle çevre ve insan arasındaki ilişkiye dayandığı dikkate alındığında, turizmde sürdürülebilirliğin mümkün kılınabilmesinin uzun dönemli bir stratejiyi gerektirdiği anlaşılmaktadır. Zira bugün var olan kuşağın dahi yararlanamadığı turizm kaynaklarından, gelecek kuşakların da yararlanmasından söz edilemeyecektir (Kaypak, 2010). Sürdürülebilir turizm doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun dönemde güzelleştiren ve koruyan ve ekonomik gelişmeyi olumlu ve ılımlı bir tarzda destekleyen bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir turizmin hayata geçirilmesindeki temel amaç turizm etkinlikleri sonucunda ekonomik kalkınmanın sağlanması ve çevresel değerlerin korunmasıdır (Selimoğlu, 2004).

Sürdürülebilir turizmin diğer karakteristikleri şu şekilde ifade edilebilirler (Kuter ve Ünal, 2009):

- Doğa temelli olması (Sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin olduğu bölgelerde ziyaretçiler doğal çevredeki doğal ve geleneksel kültür öğelerini gözlemler ve anlamaya çalışırlar.),
 - Bölgenin biyo-çeşitliliğinin korunmasına katkıda bulunması,
 - Ev sahibi toplumun refahını desteklemesi,
 - Bir turizm bölgesinde ortaya çıkabilecek olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin en aza indirilebilmeleri için turizm faaliyetlerinin hem ev sahibi toplum, hem de turistlerin sorumluluğunda düzenlenmesi,
 - Yenilenemez kaynakların en alt düzeyde kullanımını gerektirmesi,
 - Turizm bölgesinde yerel mülkiyetin ev sahibi topluma dönük istihdam olanaklarının üretilmesini öngörmesi.
- Sürdürülebilir turizm uygulamaları ile belirli amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçlar, aşağıdaki tabloda belirtildiği gibi özetlenebilirler.

Tablo 1. Sürdürülebilir Turizmin Amaçları

Ekonomik Uygulanabilirlik: Turizm destinasyonlarının ve işletmelerinin canlılıklarını ve rekabet güçlerini; uzun dönemde varlıklarını sürdürmelerini ve yarar sağlamaya devam etmelerini mümkün kılacak bir biçimde güvence altına almak.

Yerel Refah: Ziyaretçi harcamalarının yerel ölçekte korunma oranını içerecek biçimde, turizmin ev sahibi toplumun refahına olan katkısını en üst düzeye çıkarmak.

İstihdam Kalitesi: Ödeme düzeyi, hizmet koşulları ve cinsiyet, ırk, bedensel engel ya da başka bir nedenle hiçbir ayrımcılık yapılmadan herkesin erişimine açık olması bakımından; turizm tarafından yaratılan ve desteklenen istihdamı nicel ve nitel olarak artırmak

Sosyal Eşitlik: Fakir kesimlere yönelik artan fırsatları, gelir ve hizmet akışını içerecek biçimde; turizmden elde edilen ekonomik ve toplumsal yararların alıcı topluluğa yaygın bir biçimde dağıtılmasını gözetmek.

Ziyaretçilerin Tatmin Edilmesi: Cinsiyet, ırk, bedensel engel ya da başka bir nedenle hiçbir ayırım yapılmadan, tüm ziyaretçilere güvenli ve tatmin edici bir deneyim sunmak.

Yerel Denetim: Yerel toplulukları, diğer paydaşlarla işbirliği içinde olacak biçimde; kendi bölgelerinde turizmin yönetimi ve ileriye dönük gelişimi hakkındaki planlama ve karar verme sürecine dahil etmek ve onları bu süreçte güçlendirmek.

Topluluğun Refahı: Sosyal yapılara ve kaynaklara, imkanlara ve yaşam destek sistemlerine erişimi içerecek biçimde ve sosyal bozulma ve sömürüye yol açmaksızın, yerel topluluklarda yaşam kalitesini sürdürmek ve yükseltmek.

Kültürel Zenginlik: Ev sahibi toplulukların tarihi mirasına, otantik kültürüne, geleneklerine ve ayırt edici özelliklerine saygı duymak ve bunları geliştirmek.

Fiziksel Bütünlük: Hem kentsel hem de kırsal manzaranın kalitesini sürdürmek ve artırmak ve çevrenin fiziksel ve görsel olarak

bozulmasını önlemek.

Biyolojik Çeşitlilik: Doğal alanların, yaşamsal coğrafyanın ve vahşi yaşamın korunmasını desteklemek ve onlara zararı en alt düzeye indirmek.

Kaynak Verimliliği: Turizm tesislerinin ve hizmetlerinin geliştirilmesinde ve operasyonunda nadir ve yenilenemez kaynakların kullanımını en alt düzeye indirmek.

Çevrenin Temizliği: Hava, su ve toprak kirliliğini ve turizm işletmeleri ve ziyaretçiler tarafından atık üretimini en alt düzeye indirmek.

Kaynak: (Sustainable Tourism for Development Guidebook, 2013).

Bir destinasyonda turizmin sürdürülebilir kılınması açısından gerekli düzenleme ve planlama etkinliklerinin belirli ölçütlere göre yapılması gerekmektedir. Çevresel kaynaklar her bölgeye göre farklılık arz eden öğeler taşımakla birlikte, bu ölçütler belirli ilkeler çerçevesinde biçimlendirilebilmektedirler. Bu bağlamda ortaya konulabilecek, sürdürülebilir turizme ilişkin genel ilkeler şu şekilde sıralanabilirler (Can, 2008):

- Turistik düzenlemelerin talebe göre değil, arza göre yapılması.
- Önceliklerin yerel halka verilmesi.
- Turizm faaliyetlerinin on iki aya yayılması.
- Toplu taşımaya yönelik altyapının oluşturulması.
- Yerel toplulukların, turizm geliştirme stratejilerine dahil edilmeleri.
- Temiz enerji kullanımına öncelik verilmesi.
- Turistlerin, kitle turizmi faaliyetlerinin sunduğu yapay turistik çekiciliklerin yerine yöreye özgü yaşamın içine dahil edilmesi.
- Mevcut yapı stokunun kullanımı.
- Toplumsal ve kültürel kimliğin korunması.
- Turizm yatırımlarının esnek, gelişmeye açık ve uzun vadeli olması.

Sürdürülebilir turizm gelişimi, kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının turizme uyarlanmalarıyla ulaşılmış bir paradigmadır ve bu kavramlar ışığında spesifik ilkeler belirlemek suretiyle, genel olarak sürdürülebilir kalkınma amaçlarına katkıda bulunması beklenmektedir. Bu spesifik ilkeler, yukarıda daha önce açıklanan ilkelere ek olarak şu şekilde açıklanabilmektedirler (Tosun, 2001):

- Sürdürülebilir turizm gelişimi, yerel turist destinasyonlarında şimdiye kadar varlıkları görmezden gelinen grupların temel gereksinimlerinin tatmin edilmesine katkıda bulunmalıdır.
- Sürdürülebilir turizm gelişimi, yerel turist destinasyonlarında eşitsizliği ve mutlak yoksulluğu azaltmalıdır.
- Sürdürülebilir turizm gelişimi, yalnızca ulusal ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda bölgesel ve yerel ekonomik büyümeyi de hızlandırmalıdır. Bu büyüme

sosyal gruplar arasında adil bir biçimde paylaşılmalıdır.

Sürdürülebilir turizm gelişimi ilkeleri ve yönetim uygulamaları; kitle turizmi ve çeşitli niş turizm segmentlerini içerecek bir biçimde, her tür destinasyonda tüm turizm çeşitlerine uygulanabilir bir niteliktedir. Sürdürülebilirlik ilkeleri turizm gelişiminin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarına göndermede bulunmaktadır ve turizmde uzun dönemli sürdürülebilirliği güvence altına almak için bu üç boyut arasında uygun bir denge oluşturulmalıdır. Dolayısıyla, sürdürülebilir turizm (United Nations Environment Programme and World Tourism Organization, 2005):

- Temel ekolojik süreçleri sürdürerek ve doğal kaynakların ve biyoçeşitliliğin korunmasına yardımcı olarak; turizm gelişiminin anahtar bir öğesini oluşturan çevresel kaynakları optimal bir biçimde kullanılmalıdır;
- Ev sahibi toplulukların sosyo-kültürel özgünlüğüne saygı göstermeli, bu toplulukların kurdukları ve yaşayan kültürel mirasını ve geleneksel değerlerini korumalı ve kültürlerarası anlayışa ve hoşgörüyeye katkıda bulunmalıdır;
- Tüm paydaşlara adil dağıtılan sosyo-ekonomik yararlar sunarak; ev sahibi topluluklara istikrarlı istihdam ve gelir elde etme fırsatları ile sosyal hizmetler sağlayarak ve yoksulluğun giderilmesine katkıda bulunarak; uygulanabilir ve uzun dönemli ekonomik faaliyetleri garantiye almalıdır. Sürdürülebilir turizm uygulamalarının ziyaretçiler ve ev sahibi topluluklar açısından sunduğu yararlar, aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 2. Sürdürülebilir Turizmin Yararları

	Ekonomik Yararlar	Çevresel Yararlar	Sosyal Yararlar
Ziyaretçi Açısından	-Rekabetçi bir turizm sektörü ve işletmeleri -Kaliteli ürün	- Bozulmamış bir manzara ve doğa, kültürel mirasa erişim -Doğayla ve kültürle uyumlu faaliyetler	-Barış, dinlenme, sağlık, zihinsel uyarım -Kişisel ilişki ve kültürler arası değişim
Ev Sahibi	-Yeni iş alanları yaratma ve çeşitlenmiş bir ekonomi	-Doğal ve kültürel kaynakların korunması ve yönetimi	-İş temini (Katılım, eşit fırsatlar) -Sosyal bütünleşme ve sosyal adalet
Topluluk Açısından	-Ekonomik bütünleşme ve zenginlik (Yüksek verim/gelir)	-Çevre dostu üretim ve tüketim alışkanlıkları	

Kaynak:

<http://www.rgs.org/NR/rdonlyres/1569F6E9-6317-485B-A43D-9FBDAAFCA317/0/Sustainab>
leTourism; E. Tar: 27.04.2015.

Sürdürülebilir turizm prensip olarak kitle turizminden farklı bir bağlamda konumlandırılmaktadır ve alternatif, çağdaş turizm formlarıyla ilişkilendirilmektedir. Yani sürdürülebilir turizm, kitle turizmin zıttı olan turizm formlarını işaret etmektedir (<http://www.humangeographies.org.ro/articles/11/8DUMBRAVEANU.pdf>).

Tablo 3. Kitle Turizmi ve Alternatif Turizm Arasında Bir Karşılaştırma

	KİTLE TURİZMİ	ALTERNATİF TURİZM
		Yeni binalar ve yeni yatak kapasitesi
		Spekülatif, bilinmeyen gelecek talebe yönelik binalar
		Turizmin her yerde geliştirilmesi
Genel Özellikleri	Hızlı gelişme, Büyük adımlar	Turizmin dışarıdan gelenler tarafından geliştirilmesi Yavaş gelişme, Küçük adımlar
	Maksimize eder, Toplumsal ve çevresel	Sadece yabancılar için istihdam Optimize eder, Toplumsal ve çevresel
	Dikkatsiz, saldırgan, Kontrolsüz	Sadece ekonomik alanda gelişme Dikkatli, özenli, Kontrollü
	Plansız, Ölçüstüz	Ciftçilik azalır, mahalli işgücü turizme kayar Planlı, Belli ölçüler içinde
	Kısa vadeli, Özel menfaate yönelik	Sosyal harcamaları toplum karşılar Uzun vadeli, Genel menfaate yönelik
	Uzaktan kontrollü, İstikrarsız	Trafik planı otolara öncelik tanır Yerinden kontrollü, İstikrarlı
	Sektörel, Fiyata önem verir	Canlı sezon talebine göre kapasite Genel, Değere önem verir
	Niceliksel Büyüme	Doğal ve tarihsel engeller kaldırılır Niteliksel Gelişme
Turist Davranışları	Büyük gruplar,	Kent mimarisi Bireyler, aileler ve arkadaşlar
	Az zaman	Yüksek teknoloji ve mekanik turizm tesisleri Çok zaman
	Hızlı ulaşım	Uygun (ve aynı zamanda yavaş) ulaşım
	Turistler yönlendirilir	Turistler karar verir
	İthal yaşam tarzı	Mahalli yaşam tarzı
	Görüşler	Deneyimler
	Rahat ve pasif	Talep eden ve aktif
	Zihinsel olarak çok az hazırlanma ya da hiç hazırlanmama	Zihinsel olarak hazırlanma
	Yabancı dil yok	Dil öğrenme
	Üstünlük hissi	Açık görüşlü yaklaşım
	Alışveriş	Hediyeler getirme
	Hatura eşyalar	Anılar, yeni bilgiler
	Enstantane (anlık, rastgele çekilmiş) fotoğraflar ve kartpostallar	Fotoğrafçılık, resim
	Kaba	Nazik
	Gürültülü	Sessiz
Temel Gerek ve Koşullar	Canlı turizm mevsimi	Dağınık tatil dönemleri
	Eğitilmemiş işgücü-kariyere önem vermeme	İşgücünün daha fazla eğitilmesi
	Tanıtım klişeleri	Turistlerin eğitimi
	Kaba satış yöntemleri	Sıcak satış yöntemleri
	Ekonomide her yerde deva turizm anlayışı	Turizme alternatiflerin aranması
Turizm Gelişme Stratejileri	Plansız gelişme	Önce planlama, sonra gelişme
	Projelere bağlı programlar	Kavramlara bağlı programlar
	Sadece kent bazında planlama	Kent planları arasında bölgesel koordinasyon
	Dağınık gelişme	Yoğunlaştırılmış gelişme
	Mevcut yerleşim yöreleri dışında binalar	Mevcut yerleşim yerleri içinde binalar
	Doğal güzelliklerin en fazla olduğu yerlerde yoğun gelişme	Doğal güzelliklerin fazla olduğu yerlerin korunması

Kaynak: Gündüz (2004/1).

Sürdürülebilir turizm kavramını hayata geçirmek üzere üretilen alternatif turizm politikalarının, kitle turizminin ortaya koyduğu sorunlara çözüm olması konusunda bir takım eleştiriler dile getirilmiştir. Bu eleştirilerden biri, alternatif turizmin bir planlama yöntemi olarak değil, bir pazarlama aracı olarak kullanıldığı şeklindedir. Buna göre turizmin zamana ve mekana yayılması fikri, çevreyi korumaya değil, pazarlama olanaklarını artırmaya yöneliktir. Bazı araştırmacılar ise, bir ekonomik faaliyetin “sürdürülebilir” olup olmadığının anlaşılabilmesi için uzun dönemli bir değerlendirme gerektiğini, bu değerlendirmenin ise amacın kısa dönemde kar elde etmek olduğu bir sektörde zor olduğunu ifade etmektedirler. Yine de alternatif turizm politikalarının, gerek turizm sektöründe çalışanların gerekse turistlerin çevre bilincinin artmasına önemli bir paya sahip olduğu kabul görmektedir (Akış, 1999). Sürdürülebilir turizmin hayata geçirilmesinde özellikle talebin yoğun olduğu dönemlerde suç oranında artış, yerel halkın yeni sistemin içindeki yerinin açık ve kesin olarak belirlenememesi, turistlerin değerleri ile yerel halkın değerleri arasında yaşanan çatışmalar ve turistlerin yerel kültür üzerinde yarattığı kötü etkiler gibi olumsuz etkenlerden dolayı, sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum kısaca özetlenecek olursa; gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan sürdürülebilir turizm anlayışını, turizme bel bağlamış az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hayata geçirmek oldukça zor bir iştir. Bu durumun nedenleri ve turizm gelişim planlarının uygulanmasının önündeki engeller; yapılan master plandaki hatalar, planlamanın araştırma ve analiz konusunda yetersiz bir altyapıya sahip olması, uygulayıcının planları yanlış anlaması, uygulayıcı ile planlayıcı arasındaki fikir ayrılıkları, özel yatırım kesiminin agresif tutumu ve bölgeler arası gelişmişlik düzeylerinin farklı olması biçiminde sıralanabilirler. Diğer yandan plansız turizm gelişimi, çevresel sorunların yanı sıra toplumsal ve ekonomik sorunların da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Turizm, sınıfsal ve bölgesel dengesizlikleri artırmayı sürdüren ve turizmin gelişmekte olan ülkeler için güvenilir bir gelişim stratejisi olup olmadığı konusunda kuşkular uyandıran, ekonomik,

çevresel ve toplumsal sorunları tetiklediği vurgulanan bir olgudur (Kozak ve Bahçe, 2009).

Tablo 4. Sürdürülebilir Turizmle İlgili 2000-2015 Yapılan Çalışmalar

Yazar (Soyad, İsim)	Yıl	Konu	Örneklem	Yararlanılan Ölçek	Uygulama Yeri	Üniversitesi / Yayın Evi / Dergi
Erdoğan, Elmas	2000	Sürdürülebilir Turizm Ve Kültür Kaynaklarının Turizm Amaçlı Kullanımı	-	-	-	Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu
Kerestecioğlu, F., Yenen, Z., Hamamcioğlu, C., & Oruç, O.	2001	Kıyıda Yer Alan Kent Dokularında Sürdürülebilir Turizm İçin Model Önerisi	-	-	-	Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları III. Ulusal Konferansı Bildiriler Kitabı
Akış, Sevgin	2001	Sürdürülebilir Turizm: Bir Alan Araştırmasının Sonuçları	-	-	İstanbul	Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi
Muğan Ertuğral, Suna ve İstanbullu Dinçer Füsün	2001	Sürdürülebilir Turizm Politikası Çerçevesinde Trabzon İlindeki Sivil Mimari Örneklerinin Turizm Amaçlı Kullanılabilirliğinin İncelenmesi Ve Diğer Turizm Türlerinin Geliştirilmesi	-	-	Trabzon	TUGEV Seçme Makaleler
Sarı, Yeliz	2001	Amasra İlçesi'nin Doğal ve Kültürel Değerlerinin Sürdürülebilir Turizm Bağlamında İrdelenmesi	Amasra'da yaşayanlar ve ziyaretçiler	*Anket * Hızlı kırsal değerlendirme formu	Amasra / Bartın	Karaelmas Üniversitesi - Fen Bilimleri Enstitüsü - Peyzaj Yüksek Mimarlığı Tezi - Zonguldak

Tablo 4'ün devamı...

Tuna, Muammer	2002	Marmaris Sürdürülebilir Turizm Geliştirilmesi	Kentinde Bir Stratejisi	-	-	-	Marmaris Turizm, Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayını
Çavuş, Ş. ve Tanrısevdi, A.	2002	Sürdürülebilir ve Yerel Sürdürülebilir Gelişme Önerisi.	Turizm Ölçekli Bir Turizm Modeli	-	-	-	Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Hasan Olalı Özel Sayısı
Muğan Ertuğral, Suna – İstanbul Dinçer, Fusun – Ongan, Serdar- Güngör, Arif ve Kızılırmak, İsmail	2002	Sürdürülebilir Politikaları Çerçevesinde İlde Sivil Örneklerinin Amaçlı Kullanılabilirliğinin İncelenmesi ve Türlerinin Geliştirilmesi	Turizm Trabzon Mimari Turizm	-	-	Trabzon	Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi
Cömert, Tamer	2002	Türkiye'de Sürdürülebilir İçin Makro Plan Önerisi	Turizm	-	-	-	Sakarya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü - Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Sakarya
Gökdeniz, A., Çeken, H. ve Erdem, B.	2003	Turistlerin Seyahat Sürdürülebilir Politikaları Çerçevesinde Turizmin Olanakları	Değişen Eğilimleri ve Turizm Eko- Pazarlama	-	-	-	Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları- Ankara Üniversitesi Çankırı MYO.
Ören, Veli Erdoğan	2003	Sürdürülebilir Sertifikalendirme	Turizmde	-	-	-	Turizm Bülteni

Atik, Meryem	2003	Güney Bölgesindeki Gelişmelerinin Çevre Üzerine ve Sürdürülebilir Turizm Olanakları	Antalya Turizm Doğal Etkileri	-	-	Güney Antalya	Çukurova Üniversitesi – Fen Bilimleri Enstitüsü- Doktora Tezi- Adana
Aydınalp, Mert	2003	Tarsus Sürdürülebilir Açısından Değerlendirilmesi	İlçesinin Turizm	-	-	Tarsus	Mersin Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
Çevirgen, Aydın	2003	Sürdürülebilir Kapsamında ve Edremit Bir Model Önerisi	Turizm Ekoturizm Yöresi İçin	Tesisler de konaklayan yerli ve yabancı turistler	-	Edremit /Balıkesir	Dokuz Eylül Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü - Yayımlanmamış Doktora Tezi – İzmir
Kara, Can	2003	Gelişmekte olan küçük ada ülkelerinde sürdürülebilir turizm gelişimi, örnek çalışma alanı: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti: (KKTC)		-	-	KKTC	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi- İzmir
Keleş, Ayşegül	2003	Sürdürülebilir Planlaması Türkiye’de Turizm Turizmine Yaklaşım	Turizm ve Yat Ekolojik	-	-	-	Ankara Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü - Yüksek Lisans Tezi- Ankara
Kuntay, Orhan	2004	Sürdürülebilir Planlaması	Turizm	-	-	-	Alp Yayınevi
Emekli, Gözde	2004	Sürdürülebilir Kaz Dağı Ve Çevresi İçin Önemi	Turizmin Ve Yakın	-	-	Kaz Dağı ve Çevresi Balıkesir	I. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler kitabı
Gürbüz, A.	2004	Sürdürülebilir İçin Kültürel Korunması: Safranbolu Örneği	Turizm Mirasın Safranbolu	-	-	Safranbolu	Türkiye İktisat Kongresi

Beyhan, Ş. – Gülin Ünügür, S. Metem	2005	Çağdaş gereksinmeler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik modeli	-	-	-	İTÜ Dergisi Seri A: Mimarlık, Planlama, Tasarım
Özer, Harun	2005	21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları	-	-	-	XXI. Dünya Mimarlık Kongresi
Akıncı, Zeki	2006	Sürdürülebilir Turizm Açısından Özel İlgi Turizminin Değerlendirilmesi	-	-	-	Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı
Aktaş, Aylin ve Ören, Veli Erdoğan	2006	Batı Akdeniz Bölgesi Kapsamında Sürdürülebilir Turizm	-	-	-	Turizm ve Mimarlık Sempozyumu
Kaya, İsmet	2006	Sürdürülebilir Turizm Kalkınması ve Stratejik Toplam Kalite Yönetimi	-	-	-	Akademik Araştırmalar Dergi
Yılmaz, Meltem	2006	Sürdürülebilir Turizm ve Yapılaşma	-	-	-	Turizm ve Mimarlık Sempozyumu
Beundres, Niek – Klep, Ruud, Tapaninen , Matti ve Güneş, Gül	2007	Türkiye’de Korunan Alanlar ve Çevresinde Sürdürülebilir Turizm Gelişim Stratejisi Rehberi	-	-	-	Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Akşit, Selahattin	2007	Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm	-	-	-	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Ayaş, Necla	2007	Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi	-	-	-	Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi

Kutluca, Ahmet Kivanç ve Elvan, İrem	2007	Karaburun Yarımadası Bütününde Koruma-Kalkınma Dengesi ve Sürdürülebilir Turizm	-	-	-	Doğal ve Özel Nitelikli Kırsal Alanların Koruma Sorunsalları ve Planlama Sempozyumu Kitabı
Özçelebi, Oğuzhan	2007	Sürdürülebilir Turizm Kavramı Temelinde 1997-2006 Döneminde Yabancı Turist Harcaması ve Yabancı Turist Sayısı Arasındaki İlişkide Yaz Mevsiminin Etkisi	-	-	-	Sosyal Bilimler Dergisi
İzgi, Mehmet Tefrik	2007	Osmaniye İlinin Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınma Politikaları Açısından Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Turizm Gelişimi İçin Bir Model Önerisi	-	-	Osmaniye	İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi- İstanbul
Sarkım, Mustafa	2007	Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği	-	-	Antalya	Dokuz Eylül Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayımlanmamış Doktora Tezi – İzmir
Arslan, Handan – Çağlıyan, Ayşe ve Durmuş, Esen	2008	Munzur Vadisi'nde (Tunceli) sürdürülebilir turizm	-	-	Munzur Vadisi - Tunceli	V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı
Bilim, Yasin – Şahin, Nilüfer ve Altunöz Özlem	2008	Turizm Ne Kadar Sürdürülebilir? Turizmin İklim Değişikliklerine Etkileri ve Ürün Geliştirme Yönünde Yeni Fikirler.	-	-	-	Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu

Ceylan, Salih	2008	Enez (Edirne) ilçesi'nin turistik çekicilikleri ve sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi	-	-	Enez-Edirne	V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı
Çıracı, Hale – Turgut, Sırma ve Kerimoğlu, Ebru	2008	Sürdürülebilir turizm gelişimi için bir yönetim modeli önerisi: Frig Vadisi örneği	-	-	Frig Vadisi	İtü dergisi / a mimarlık, planlama, tasarım
Duran, Erol	2008	Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Bozcaada ve Gökçeada Örneği	-	-	Bozcaada ve Gökçeada - Çanakkale	IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi
Emekli, Gözde	2008	Sürdürülebilir turizmde çeşitlendirmenin önemi: Çeşme-İzmir	-	-	Çeşme - İzmir	V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı
Güneş, Gül	2008	Korunan Alanlar Ve Çevresi İçin Sürdürülebilir Turizm Gelişim Stratejisi	-	-	-	III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı
Hacıoğlu, N. ve Girgin, G.	2008	Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Yeşil Pazarlamanın Yeri ve Önemi.	-	-	-	13.Ulusal Pazarlama Kongresi "Sürdürülebilirlik ve Pazarlama" Bildiri Kitabı
Kosan, A. ve Güneş, E.	2008	Çoruh Vadisinde Sürdürülebilir Turizm Arayışları	-	-	Çoruh Vadisi	13. Ulusal Pazarlama Kongresi
Koşan, K.	2008	İspir ve Çevresinin Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi	-	-	İspir ve çevresi	İspir-Pazaryolu Tarih, Kültür ve Ekonomi Sempozyumu

Tablo 4'ün devamı...

Özsoy, T. ve Çiftçi, H.	2008	Sürdürülebilir Turizmin Pazarlanmasında	-	-	-	13. Ulusal Pazarlama Kongresi
		Sürekli Öğrenen Yeşil Kasaba Modeli				
Sarkım, M.	2008	Değişen Seyahat Eğilimleri Kapsamında Sürdürülebilir Turizm Anlayışının Politikaları Etkileri	-	-	-	2.Ulusal İktisat Kongresi
Sezgin, M ve Karaman, A	2008	Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması	-	-	-	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Ülker, H. İ., Güneş, G ve Karakoç, G.	2008	Sürdürülebilir Turizmde Yöresel Yemek Kültürünün Önemi	-	-	-	II. Ulusal Gastronomi Sempozyumu ve Sanatsal Etkinlikler
Can, Müzeyyen Diler	2008	Sürdürülebilir Turizm ve Turizm Çeşitliliği Kapsamında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri: Mersin – Tarsus Örneği	-	-	Tarsus - Mersin	Kültür Ve Turizm Bakanlığı – Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü: Uzmanlık Tezi
Koçoğlu, Pınar	2008	Eko Turizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Eko Turizm Destinasyonlarının İncelenmesi	-	-	-	Kültür Ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü: Uzmanlık Tezi

Tokmak, Cüneyt	2008	Sürdürülebilir Acısından Kapasitesi: Topkapı Sarayı Örneği	Turizm Taşıma	Topkapı Sarayı'n ı ziyaret edenler	-	-	Topkapı Sarayı	Gazi Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Yayınlanmamış Doktora Tezi – Ankara
Özkök, Ferah ve Gümüş, Fadime	2009	Sürdürülebilir Bilginin Önemi	Turizmde	-	-	-	-	Yönetim Bilimleri Dergisi
Sarkım, Mustafa	2009	Turistik Çeşitlendirme Politikalarında Sürdürülebilir Kavramının Rolü ve Antalya Örneği	Ürün	-	-	-	Antalya	Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi
Duran, Erol	2009	Sürdürülebilir Kapsamında ve Kültürel Korunması: Örneği	Turizm Toplumsal Kimliğin Gökçeada	-	-	-	Gökçeada	Dokuz Eylül Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Doktora Tezi –
Kocapınar, Abdullah	2009	Sürdürülebilir ve Çevresel Eğrisinin Turizmi İçin Geçerliliği	Turizm Türkiye	-	-	-	-	Gazi Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
İnam, Acar Ersin	2009	Sürdürülebilir Bağlamında İmgesi: Turizm Merkezi Örneği	Turizm Yöre Antalya-Belek	-	-	-	-	Yıldız Teknik Üniversitesi – Fen Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Doktora Tezi – İstanbul
Akesen, Aytuğ	2009	Sürdürülebilir Yaklaşımında Ekoturizmin Önemi	Turizm İşlevsel	-	-	-	-	10. Ulusal Turizm Kongresi

Atasoy, Mustafa, Reis, Selçuk ve Sancar, Cenap	2009	Sürdürülebilir Gelişmesi Yayla Turizmi: Yaylası	Turizm ve Ayder	-	-	-	Ayder	12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı
Yaşar, Okan	2009	Sürdürülebilir Yaklaşımı ile Körfezi Kıyılarının Değerlendirilmesi	Turizm Saros Kuzey	-	-	-	-	I. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu
Yeni, Ercan ve Güneş, Gül	2009	Küre Dağları Milli Parkı Sürdürülebilir Gelişme Stratejisi	Turizm	-	-	-	-	Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi
Tosun, Cevat, Erdoğan, Nazmiye ve Erdoğan, İrfan	2009	Seyahat Acentelerinin Faaliyetlerinin Sürdürülebilir Anlayışı Bağlamında Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği	Turizm	-	-	-	-	Tübitak
Çakır, Gülay ve Çakır, Ali	2010	konaklamaTesislerinde Sürdürülebilir Kapsamında Su Kaynaklarının Korunmasına Yönelik Uygulamalar	Turizm Su Yönelik	-	-	-	-	Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi
İnam, Acar Ersin ve Önder Erinsel, Deniz	2010	Sürdürülebilir Gelişiminden Uzaklaşan Bir Bölge: Belek Turizm Merkezi	Turizm	-	-	-	Belek	Mimarlık Dergisi
Seyhan, Güneş ve Yılmaz, Selin Burçin	2010	Sürdürülebilir Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Pazarlama: Luxury Resort Hotel	Turizm Yeşil Calista	-	-	-	-	Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi

Mercan, Şefik Okan	2010	Sürdürülebilir Kapsamında Planlama ve Ürün Oluşumu: Altınoluk Üzerine Bir Araştırma	Turizm Bölgesel Turistik Oluşumu: Örneği	-	-	Çevirgen (2003) Sürdürüle bilir Turizm Kapsamın da Ekoturizm ve Edremit Yöresi İçin Bir Model Önerisi	Altınoluk	Dokuz Eylül Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Doktora Tezi - İzmir
Baçoğlan, Öncü	2010	Mimari Miras Yönetimi ve Sürdürülebilir Batı Anadolu Tarihi Örneği	Turizm: Kaplıcaları	-	-	-	-	Dokuz Eylül Üniversitesi – Fen Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Doktora Tezi - İzmir
Karğı, Süleyman	2010	Kıyı Alpinizme Sürdürülebilir	Turizminden Turizm	-	-	-	Edremit- Kaz Dağları	Uşak Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Uşak
Seyhan, Güneş	2010	Sürdürülebilir Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Çevreye Duyarlı Uygulamalar Ve Yeşil Pazarlama: Örnek Olay Çalışması (Calista Luxury Resort Hotel-Antalya)	Turizm	-	-	-	-	Dokuz Eylül Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi - İzmir
Yüncü, Hilmi Rafet	2010	Sürdürülebilir Açısından Turizmi ve Yaylası	Turizm Gastronomi Perşembe	-	-	-	-	10. Aybastı- Kabataş Kurultayı

Tolacı Şimşek, Seda, Gülin, Beyhan Ş., ve Zeren Tanaç, Mine	2011	Sürdürülebilir Bağlamında Dokunun Yeniden İşlevlendirilmesi: Burdur/ Caddesi Örneği	Turizm Kentsel	-	-	Burdur	Politeknik Dergisi
Altanlar, Aslı ve Kesim Akıncı, Güniz	2011	Sürdürülebilir Planlaması Halkı ve Yerli Davranış ve Beklentilerini Yönelik Bir Araştırma; Akçakoca Örneği	Turizm İçin Yöre Turistlerin ve Anlamaya Araştırma; Örneği	500 Kişi	Parasurma n ve ark. (1988) SERVQUAL ölçeği ve Mackay ve Cropton (1990) REQUAL	Akçakoca	Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi
Uğuz Çelik, Sabriye	2011	Sürdürülebilir Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Potansiyeli	Turizm Turizm	-	-	Burhaniye	Marmara Coğrafya Dergisi
Kaya, Ece	2011	Sürdürülebilir Kapsamında Cunda (Alibey) Adası Turizm Yönetim Planı Modeli Önerisi	Turizm	-	-	Alibey	İstanbul Teknik Üniversitesi – Fen Bilimler Enstitüsü - Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi - İstanbul
Kervankıran, İsmail	2011	Afyonkarahisar Başlıca Doğal, Tarihi ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi	İlinin Kültürel Turizm	1100	-	Afyon Merkez ve Sandıklı, Bolvadin, Erkmen, Şuhut, Bayat, Döğer, İhsaniye, Çay, İscehisar, Sinanpaşa İlçeleri	Afyon Kocatepe Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü - Yayınlanmamış Doktora Tezi – Afyon

Çalışkan, Caner	2011	Sürdürülebilir Gelişiminin Nesillerarası Boyutunun Algılanması: Alanya Örneği	Turizm - Etki	-	-	Alanya	Mustafa Kemal Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
Eser, Seçkin	2011	Sürdürülebilir ve Efes Örneği	Turizm -	-	-	Efes	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Muğla
Göktepe, Sevinç	2011	Sürdürülebilir Kapsamında İstanbul'daki 4 ve 5 Yıldızlı Otellerde Enerji Verimliliği Uygulamaları	Turizm - Enerji	-	-	İstanbul	İstanbul Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – İstanbul
Çalık, İsmail Akdu ,Uğur ve Kaya, Fazıl	2011	Sürdürülebilir Kapsamında Turizm: Örneği	Turizm - Kırsal Gümüşhane	-	-	Gümüşhane	1.Ulusal Kırsal Turizm Sempozyumu
Şahin, Sedat ve Selvi, Selim Murat	2011	Yerel Perspektifinden Sürdürülebilir Batı Karadeniz Örneği	Yönetim - Turizm:	-	-	-	1.Ulusal Kırsal Turizm Sempozyumu
Selvi, Selim Murat ve Şahin, Sedat	2012	Yerel Perspektifinden Sürdürülebilir Batı Karadeniz Örneği	Yönetimler - Turizm: Bölgesi	-	-	Akçakoca , Seben, Amasra, Safranbolu	Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi
Uzun Varnacı, Funda	2012	Ihlara Vadisi Peyzaj Sürdürülebilir	Kültürel - Alanında Turizm	-	-	Ihlara	Ankara Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Doktora Tezi – Ankara

Tüsiad	2012	Sürdürülebilir Turizm	-	-	-	Tüsiad-T/201209/531
Özden, Sinan M.	2012	Sürdürülebilir Turizm: Türkiye Ve Dünya Deneyimleri Konferansı	-	-	-	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kozak, Metin	2013	Sürdürülebilir Turizm	-	-	-	Detay Yayıncılık
Kervankıran, İsmail	2013	Afyonkarahisar İlinin Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi	-	-	-	Kocatepe Akademi Yayınları
Duran, Erol	2013	Yerel Sürdürülebilir Gelişimine Tutumları: Örneği	Halkın Turizm Yönelik Bozcaada	139 Hane	Suk, Choi ve Sırakaya (2005) "Measuring Residents' Attitude toward Sustainable Tourism ve Besculides, Lee ve McCormick (2002) "Residents Perceptions of the Cultural Benefits of Tourism"	Bozcaada Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi
Can, Emel	2013	Turizm Destinasyonlarında Sürdürülebilir Turizmin Sürdürülebilir Rekabet Açısından Değerlendirilmesi	-	-	-	Istanbul Journal of Social Science

Şahin, Hilmi Süleyman	2013	Zamantı Çayı Havzası Ekoturizm Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi	-	-	-	Afyon Kocatepe Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Doktora Tezi – Afyon
Aklıbaşında, Meliha	2013	Yahyalı İlçesi ve Yakın Çevresinde Peyzaj Potansiyelinin Sürdürülebilir Turizm ve Rekreatif Kullanımlar Yönünden Değerlendirilmesi	-	-	-	Atatürk Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Doktora Tezi – Erzurum
Oku, Onur	2013	Konaklama İşletmelerinin Sürdürülebilir Turizm Performanslarının Küresel Sürdürülebilir Turizm Kriterlerine Göre Analizi: Alanya Üzerine Bir Araştırma	-	-	Alanya	Akdeniz Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Antalya
İbiş, Salim	2013	Sürdürülebilir Turizm Açısından Acarlar Longozunun Yerel Paydaşlar Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma	-	-	Acarlar Longozu ve Çevre Köyler	Sakarya Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Sakarya
Çalışkan, Caner ve Tosun, Cevat	2013	Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Açısından Turizmin Gelecek Nesil Üzerindeki Etkilerinin Paydaşlarca Algılanması	-	-	-	14. Ulusal Turizm Kongresi
Sabban, Michele	2013	Akdeniz’de Sürdürülebilir Turizmle İlgili Rapor	-	-	-	ARLEM – Avrupa Bölgeler Birliği; Ile-de-France Bölgesel Konseyi
İbiş, Salim ve Batman, Orhan	2014	Sürdürülebilir Turizm Açısından Acarlar Longozu	-	-	-	Türkiyenin Alim Kitapları

Karadeniz Bahtiyar, Cemile	2014	Sürdürülebilir Bağlamında Perşembe	Turizm - Sakin Şehir	-	-	Perşembe	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
Çalık, İsmail	2014	Sürdürülebilir Göstergeleri Kapsamında Akaradeniz Bölgesi'nin Analizi	Turizm - Doğu Akaradeniz Bölgesi'nin	-	-	-	Sakarya Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Doktora Tezi – Sakarya
Akdik, Sinem	2014	Karaca Mağarası'nda (Gümüşhane) Sürdürülebilir Turizm	Turizm	-	-	Gümüşhane	Balıkesir Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Balıkesir
Karayılan, Eyüp	2014	Gelişmekte Ülkelerde Sürdürülebilir Politikaları Toplumsal İlişkisinin Bakış İncelenmesi: Örneği	Olan Turizm ve Katılım Kurumsal Açısıyla Türkiye	-	-	-	İstanbul Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – İstanbul
Gümüş, Murat	2014	Sürdürülebilir Kapsamında Projelerinin Değerlendirilmesi: Konya'da Yeşil Çevreye Duyarlı Otel Yatırımı Örneği	Turizm Yatırım - Yeşil Yıldız - Termal	-	-	-	Selçuk Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Konya
Ercan, Pınar	2014	Sürdürülebilir Çerçevesinde Turizmi ve Tasarımlarının İrdelenmesi	Turizm Kitle Otel	-	-	-	Yıldız Teknik Üniversitesi – Fen Bilimler Enstitüsü- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – İstanbul

Çelik, Nur	2014	Sürdürülebilir Uygulamalarının Talebi Üzerine	Turizm	-	Brau (2008)	Muğla	Muğla Koçman Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Muğla
		Etkileri: Muğla Örneği					
Durak, Şahin	2014	Tarihi Çevrelerde Sürdürülebilir Planlaması:	Turizm	-	-	-	Dicle Üniversitesi – Fen Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Diyarbakır
		Diyarbakır Tarihi Sur İçi Bölgesi Örneği					
Çamlıca, Koray	2014	Sürdürülebilir İlişkin Tutumlarının ve Ziyaret Pazar Bölümlendirme Kriteri Kullanılması:	Turizme Ziyaretçi ve Tekrar Ziyaret Niyetlerinin Bölümlendirme Olarak	-	-	-	Hacettepe Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi – Ankara
		Kapadokya Bölgesi Örneği					
Zengin, Burhanettin ve Yamaç, Zeynep	2014	Yerel Sürdürülebilir Bakış Açısı ve Uygulamaları: Örneği	Yönetimlerin Turizme Açısı ve Sakarya	-	-	Sakarya	XIII. Geleneksel Turizm Paneli
Aslan, Engin	2015	Sakarya Örneğinde AvrupalıSeçkin Destinasyonlar ve Sürdürülebilir Turizm	Taraklı	-	-	-	Atılım Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi - Ankara
Akın, Halit Mehmet	2015	Sürdürülebilir Kapsamında İşletmelerde Yeri Seçimi	Turizm Kuruluş	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi

Birdir, Kemal, Yenipınar, Uysal, Karacaoğlu, Sıla ve Birdir Sahilli, Sevda	2015	Sürdürülebilir Aracı Gastronomik Adana ve Mersin İlleri Örneği	Turizm Olarak Miras: Mersin İlleri	-	-	-	Adana ve Mersin	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Çimen, Hürriyet	2015	Sürdürülebilir Çeşidi Jeoturizm: Kapsam ve İçeriği	Turizm Olarak	-	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Aslan, Engin ve Güneş, Gül	2015	Yenilenebilir Kaynaklarının ve Sürdürülebilir Turizme Olan Etkileri - Türkiye Örneği	Enerji Kullanımı Sürdürülebilir	-	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Alagöz, Gürkan, Güneş, Erkan ve Uslu, Abdullah	2015	Turizm Sektöründe Çalışanların Sürdürülebilir Turizme Bakış Açısı: Bir Alan Araştırması	Turizm Sektöründe Turizme Bir Alan	-	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Ceylan, Serdar ve Somuncu, Mehmet	2015	Turizm Sürdürülebilir Turizmdeki Önemi	Etik İlkelerinin Yeri ve	-	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Güneş, Erkan ve Alagöz, Gürkan	2015	Sürdürülebilir Açısından Ergen Dağı Merkezi	Turizm Erzincan Kış Turizm	-	-	-	Ergen	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi

Esen, Şaban	2015	Hükümet ve Siyasi Parti Programlarında "Turizmde Sürdürülebilirlik" Kavramı	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi	
Çimen, Hürriyet ve Erginal, Gülşen	2015	Donan Sürdürülebilir Potansiyeli: Örneği	Göllerin Turizm	-	-	Çıldır	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Baykal, Derya ve Çimen, Hürriyet	2015	Sürdürülebilir ve Sertifikaları	Turizm ve Ekoturizm	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Çalık, İsmail ve Batman, Orhan	2015	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Göstergeleri Araştırması	Turizm	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Gökçe, Fikret, Temizkan, Rahman ve Gökçe, Hasan	2015	Yaylalı Sürdürülebilir Potansiyelinin Analizi	Köyü Turizm	--	-	Yaylalı	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Kandemir, Raif, Erüz, Çoşkun ve Erüz, Güler	2015	Sürdürülebilir Kapsamında, (Kromni / Vadisi Jeoturizm Potansiyeli)	Turizm Kurum (Gümüşhane)	-	-	Kurum	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Arın, Fatma ve Okşit, Çiğdem	2015	Mevsimselliğin Sürdürülebilir Üzerine Etkisi: Örneği	Turizm Antalya	-	-	Antalya	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi

Türkal, İhsan ve Şahin, Emine	2015	Sürdürülebilir Alanında Pazarlamanın Kullanılması: Hospitalityclub Örneği	Turizm Ağzı	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Bingöl, Zekeriya ve Özgürel, Gizem	2015	Sürdürülebilir Bölgesel Etkisi: Kültür Yönelik Önerisi	Turizmin Kalkınmaya İli Turizmne Bir Model	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Işık, Zennube, Tırak, Leyla ve Serçeoğlu, Neslihan	2015	Yerel Sürdürülebilir İlişkisi: Örneği	Halk Turizm Gümüşhane İli	-	-	Gümüşhane	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Arsoy Çalışhan, Eda, Aslan, Engin ve Güneş, Gül	2015	Cittaslow (Sakin Şehir) Ağına Dahil Kentlerde Sürdürülebilir Gelişiminin Yönelik Bir Analiz	Turizm Olan Önemine	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Aydoğdu, Aydoğan	2015	Sürdürülebilir Atlı Spor: Daday Örneği	Turizmde	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Pelit, Elbeyi, Baytok, Ahmet ve Soybalı, Hüseyin H.	2015	Sürdürülebilir Mi? Sürdürülebilirlik Kavramsal Bir Tartışma	Turizm Turizmde Mi?	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Kızılırmak, İsmail, Çifçi, İbrahim ve Kaya, Fazıl	2015	Sürdürülebilir Kapsamında Konaklama İşletmelerinin Kullanılması: Evleri Örneği	Turizm Alternatif Yayla	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi

Eryılmaz, Burak ve Zengin, Burhanettin	2015	Doğu Karadeniz Bölgesi İçin Sürdürülebilir Turizmi Destekleme Projelerinin Önemi ve Bir Değerlendirme	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Zorer, Buse ve Aydoğdu, Aydoğan	2015	HES'nin Sürdürülebilir Turizme Etkileri: Çamlıhemşin Örneği	-	-	Çamlıhemşin	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Kaymaz, Cihan ve Sezerel, Hasan	2015	Ekonomi mi Ekoloji mi? Sürdürülebilir Turizmi Konumlandırmak	--	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi
Keskin, Mehmet	2015	Sürdürülebilir Turizm Çerçevesinde Bölge Kalkınma Ajansları Tarafından Hazırlanan Bölge Planlarına Yönelik Bir Doküman İncelemesi	-	-	-	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi

SONUÇ/ÖNERİ

Sürdürülebilir Turizm ile ilgili 2000-2015 yılları arasında toplam 127 çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların 1'i sürdürülebilir Turizm Rehberi, 1'i Sürdürülebilir Turizm bülteni, 56'sı bildiri, 23'ü makale, 4'ü kitap, 25'i yüksek lisans tezi, 13'ü doktora tezi, 2'si proje ve 2'si Sürdürülebilir Turizm raporudur. Bu süre içerisinde konu özelinde bir tane kongre (Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi - 2015) düzenlenmiştir. Kongrede sürdürülebilir turizm ile ilgili farklı araştırmacılar ve yazarlar tarafından 25 bildiri sunulmuştur. Ayrıca 2008 yılında da konu ile ilgili 12 bildiri yayınlanmıştır ve farklı kongre-sempozyum-seminer, vb. organizasyonlarda en çok bildiri sunulan yıl olmuştur. Konu ile ilgili en az çalışma 2000 yılında (sadece bir bildiri) gerçekleştirilmiştir. Sürdürülebilir Turizm ile ilgili 2009 yılında iki proje hazırlanmıştır. Bu projelerden ilki Biyolojik

Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi kapsamında geliştirilen "Küre Dağları Milli Parkı Sürdürülebilir Turizm Gelişme Stratejisi" ve diğeri de TÜBİTAK tarafından geliştirilen "Seyahat Acentelerinin Faaliyetlerinin Sürdürülebilir Turizm Anlayışı Bağlamında Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği" projesidir. 2014 yılında konu ile ilgili toplam 7 yüksek lisans tezi tamamlanmıştır ve yıllar itibariyle en çok yüksek lisans tezi tamamlanan yıl olmuştur. Tez çalışmaları konusunda Sakarya Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi öne çıkmaktadır. Araştırmacılara ve yazarlara konu ile ilgili bildiri yayınlama fırsatı açısından Balıkesir Ulusal Turizm Kongreleri ve 2015 yılında düzenlenen Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongreleri öne çıkan mecralar olmuştur.

KAYNAKLAR

Akış, S., (1999), Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, (10): 36-46.

Akşit, S., (2007/2), Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (23): 41-460.

Can, E., (2013), Turizm Destinasyonlarında Sürdürülebilir Turizmin Sürdürülebilir Rekabet Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, (4): 23-40.

Can, M. D., (2008), Sürdürülebilir Turizm ve Turizm Çeşitliliği Kapsamında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri: Mersin-Tarsus Örneği, Uzmanlık Tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Gündüz, F., (2004/1), Çevre ve Turizmin Sürdürülebilirliği, Planlama: 58-66.

Kahraman, N., Türkay, O., (2012), Turizm ve Çevre, Detay Yayıncılık, Ankara.

Kaypak, Ş., (2010), Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, (2/2): 93-114.

Korkmaz, M., Başkalkan, S. N., (2011), Eğirdir Gölü ve Çevresinde Turizm Gelişiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Değerlendirmeler, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, (12): 62-69.

Kozak, A. M., Bahçe, A. S., (2009), Özel İlgi Turizmi, Detay Yayıncılık, Ankara.

Kuter, N., Ünal, H. E., (2009), Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, (9/2): 146-156.

Selimoğlu, Ö., (2004), Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm, İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi, İstanbul.

Sustainable Tourism for Development Guidebook, (2013), <http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/docpdf/devcoengfinal.pdf>, E. Tar: 20.10.2015.

net/sites/all/files/docpdf/devcoengfinal.pdf, E. Tar: 20.10.2015.

Tosun, C., (2001), Challenges of Sustainable Tourism Development in the Developing World: the Case Of Turkey, Tourism Management, (22): 289-303.

United Nations Environment Programme and World Tourism Organization, (2005), Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers.

<http://www.humangeographies.org.ro/article/s/11/8DUMBRAVEANU.pdf>, E. Tar: 27.04.2015.

<http://www.rgs.org/NR/rdonlyres/1569F6E9-6317-485B-A43DFBDAAFCA317/0/SustainableTourism>, E. Tar: 27.04.2015.

http://sanctuaries.noaa.gov/management/international/pdfs/day1_concepts_manual.pdf, E. Tar: 27.04.2015.